

Ф Р П Е С Б

Относно: Становище по Проект на Закон за изменение на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции

30. април 2024г.

Уважаеми дами и господа,

Фондацията за развитие на правото на ЕС в България изготви настоящето становище във връзка с проекта на Закон за изменение на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции.

В съпровождащите ЗИД документи се открива разминаване между поставените цели и очакваните резултати от законодателните изменения. В т.2 от мотивите на ЗИД е посочено, че: „С предложените изменения **се цели промяна** в състава на компетентния първоинстанционен съд, какъвто в случая е окръжният съд, **с която да се осигури съдебен състав, съобразен с фактическата и правна сложност на разглежданите дела**“. От т. 3 обаче е видно, че вместо постигане на съобразяване на съдебните състави с фактическата и правна сложност на делата, очакваните от промените резултати са: „възможност за оптимизиране на съдебния процес и степента на индивидуалната натовареност на съдиите от окръжните съдилища“ и „по-добър баланс в правилното функциониране на окръжните съдилища“.

Посоченото разминаване произхожда от това, че предложените изменения действително са годни да постигнат очакваните резултати, но те явно се предлагат с цел, различна от формално посочената в мотивите на ЗИД. Очевидно действително желаната цел е облекчаване на натовареността на окръжните съдии, а не съобразяване на съдебните състави с фактическата и правна сложност на делата. Въпросът кой съдебен състав трябва да разгледа делото, погледнат от ракурса на фактическата и правна сложност на делата, не е свързан със състава на съда по смисъла на чл. 28 от НПК. Той касае материалната /предметната/ подсъдност по смисъла чл. 35 от НПК. Чл. 35 от НПК разпределя делата по различни по йерархичност съдилища, стъпвайки на критериите фактическата и правна сложност, за да осигури разглеждане на по-сложните дела от по-опитни / както с по-голям юридически стаж, така и с повече житейски опит/ съдии. Съответно поставената в мотивите на ЗИД цел за съобразяване на съдебните състави с фактическата и правна сложност на делата, следва да бъде постигната с изменения, касаещи предметно компетентния да разгледа делата съд – този подход е единственият съобразен с фундаментите на българския наказателен процес. Т.е. въпросът кой съдебен състав трябва да разгледа делото, погледнат от ракурса на фактическата и правна сложност на делата, всъщност е въпрос състав в **кой съд от йерархичната система на съдилищата следва да разглежда делата като първоинстанционен**.

Смисълът на конструирането на съставите по чл. 28 от НПК, към който мотивите на ЗИД реферират, е различен. От анализа на разпоредбите на трите точки на ал. 1 на чл. 28 става ясно, че възприетият от законодателя критерий за диференциация на съставите, е **тежестта на наказанието**. Тази тежест отразява **значимостта на засегнатите права и интереси** на осъдения[1] и няма ни най-малка връзка с фактическата и правна сложност на делата. Така и най-елементарното убийство по чл. 115 от НК, неотличаващо се нито с правна, нито с фактическа

[1] Стойнов, Ал. Наказателно право. Обща част. Второ издание, София, 2019, стр. 464.

сложност, ще бъде разгледано от първоинстанционен състав, състоящ се от един съдия и двама съдебни заседатели съобразно разпоредбата на чл. 28, ал. 1, т.2 НПК заради специалния минимум от 10 години лишаване от свобода по чл. 115 НК, докато подправката на документ дори да се отличава с фактическата и правна сложност винаги ще бъде разгледана в състав от един съдия, тъй като чл. 308 НК предвижда специален максимум от 3 години лишаване от свобода.

Ако се вгледаме в трите разновидности на първоинстанционни състави, ще се уверим допълнително във верността на горния извод. Колкото по-тежко е предвиденото наказание, толкова повече нараства и броят на предвидените членове в състава, но далеч не с такива членове, които имат касателство към фактическата и правна сложност на делата, напротив, основните членове, с които законодателят е предвидил, че следва да разшири състава на съда, са лица без юридически познания – съдебните заседатели. Основният принос на съдебните заседатели е за публичността приобщаването на обществеността към правораздаването. Увеличаването на състава със съдебни заседатели пропорционално на увеличената тежест на наказанията е гаранция правата и интересите на подсъдимите, но тя не е свързана единствено с правилното прилагане на закона.

Съобразно всичко горепосочено, ФРПЕСБ призовава предложените законодателни промени да бъдат преосмислени. Препоръчваме да се помисли за вариант, който съчетава интересите на правосъдието /намаляването на натовареността на окръжните съдии/ с интересите на гражданите /гаранциите за справедлив съдебен процес/, вместо безусловно първите да вземат превес над вторите. Тук отбелязваме и че най-правилният подход за решаване на действително сериозните проблеми с натовареността е чрез комплексни промени в Закона за съдебната власт /за който понастоящем също има ЗИД, следователно сега моментът е подходящ/, включително относно определянето на щатните бройки за съдии и разпределението им по съдилища, процентите натовареност, критериите за това разпределение, конкурсите и т.н. Но облекчаването на натовареността не следва да се постига на парче в процесуални закони за сметка както на правото на българските граждани на справедлив съдебен процес, така и на ролята на България на пълноценен участник в сътрудничеството по наказателноправни въпроси в ЕС.

Предлагаме, в случай, че се държи да се направят изменения в посоката на представения ЗИД, да се търси по-дълбоко реструктуриране на процесуалния модел на съдебно признаване на актовете за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции. По-конкретно, възможно е диференциране на съдилищата, които действат като първоинстанционни /т.е. разпределение м/у районни и окръжни/ по ЗПИИАКОРНФС съобразно фактическата и правна сложност на получените искания /съобразно престъпленията, за които са постановени конфискациите и другите финансови санкции и оценката за тяхната фактическа и правна сложност, дадена от българския законодател – чл. 35 НПК/ или на съставите, които разглеждат делата, но въз основа на ясен критерий – единственият възможен е степента на засягане на правата на гражданите, спрямо които е постановена конфискация или др. санкция /т.е. стойността на имуществото/. Това би изглеждало така: делата по ЗПИИАКОРНФС да се разглеждат от един съдия, ако стойността на конфискуваното/ подлежащото на отнемане имущество е на стойност до Х лв. и в състав от трима съдии над тази стойност. По-широкият състав е значим най-вече поради това, че е своеобразна антикорупционна мярка.

С уважение,

Петя Петрова

Председател на ФРПЕСБ